

Š i f r a u č e n c a :

Državni izpitni center

N 2 5 1 1 0 1 3 1

9.
razred

Ponedeljek, 24. marec 2025 / 60 minut

*Dovoljeni pripomočki:
učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.*

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

v 9. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili. Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Pri nalogah, pri katerih je treba obkrožiti črko pred pravilnim odgovorom, obkroži samo eno črko, razen če v navodilu ni določeno drugače.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo. K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 3 prazne.

N 2 5 1 1 0 1 3 1 0 3

PRILOGA**I. DEL****Damijan Šinigoj****KJER VETER SPI*****Majhni otroci, majhni problemi*** (1. odlomek)

»Joj, če bi oče vedel, kaj počnem, bi se mu zmešalo,« je zastokal Blaž, ko sta se oblekla v jamarsko opravo.

»Ko nas dobijo, smo povsem nemočni, totalno odvisni od njih. Zato mislijo, da smo čarobni. Njihova igračka. Brez njih nas ne bi bilo,« se je zasmejala Irena. »Ko se plazimo, se plazijo z nami, ko se postavimo na noge in jih ne potrebujemo več čisto za vsako stvar, je pa vse narobe. Nismo več čarobni, ne potrebujemo jih več, nismo več njihovi zlati otroci ...«

Blaž je nekaj časa molčal.

»Deloma se strinjam s tabo,« je potem dejal, »ampak čisto tako enostavno pa ni.«

»Kako da ni,« je protestirala Irena. »Ko smo majhni, nas nosijo po rokah in obožujejo, ko zrastemo, se pa samo derejo in nam prepovedujejo stvari ...«

Blaž se je zasmejal.

»Majhni otroci, majhni problemi, veliki otroci, veliki problemi ...«

»Ja, evo,« je prhnila, »tole modrost mi je oče že stokrat vrgel pod nos.«

»A je nekaj resnice v njej,« je rekel mirno. »Če bi moj oče vedel, da sva v jami, ne bi znorel zato, ker me več ne mara in ker se postavljam na svoje noge, ampak zato, ker je to, kar počneva, neumno.«

Irena ga je prav šokirana pogledala.

»A to, da prijateljico pelješ v jamo, je neumno?« je siknila.

»V bistvu je,« je mirno priznal Blaž. »Je neumno, ker je nevarno in ker jaz nisem usposobljen kogar koli peljati v jamo.«

Ireni se je skoraj kadilo iz ušes, tako je bila jezna.

»Zakaj me pa potem pelješ v jamo?!«

Pred njim je stala razkoračena, roke je trmasto upirala v boke, zrla mu je naravnost v oči. Iz njenih so skakale jezne iskrice.

»Zato,« je mirno pojasnil, »da si okrepim samozavest.«

Klicana oseba je trenutno nedosegljiva (2. odlomek)

Klemen je stopil na teraso, kjer je njegova soproga brala knjigo. Obstal je pred njo, a ni nič rekel. V obraz je bil blede.

»Kaj pa je?« se je prestrašila Marijana, ko ga je zagledala.

»Kdaj si nazadnje poskusila poklicati mulca?« jo je vprašal namesto odgovora.

Marijani je knjiga padla iz rok najprej v naročje, potem na tla.

»Klemen, kaj pa je?« je skoraj zavpila.

Klemen se je prisiljeno nasmehnil in jo objel.

»Nič, nič, oprosti, ker sem te prestrašil,« je pohitel, »le zanima me, kdaj si ga nazadnje poklicala in ali se ti je javil.«

Marijana ga je pozorno gledala v oči, ni je povsem pomiril.

»Kakšne pol ure nazaj,« je odgovorila počasi. »Zakaj?«

OBRNI LIST.

»Ma, saj veš, kakšna sem,« je prhnila.

Prvi znani jamar na slovenskih tleh je bil kranjski polihistor* Janez Vajkard Valvasor, ki nam je zapustil prve opise jam, objavljene v *Slavi vojvodine Kranjske* leta 1689. V njegovem pisanju zaznamo strah, ki ga je čutil ob obisku podzemlja. Svojih doživetij se je slikovito spominjal: »*Ponekod vidiš grozovite višine, drugod vse v stebrih in tako čudno oblikovano, kakor bi gledal pred seboj kače in druge živali, razne pošastne postave in spačene obraze, prikazni in podobno.*«

Igor Benko ima veliko izkušenj z raziskovanjem in odkrivanjem jam. »Za jamarstvo potrebuješ odlično zbranost in telesno pripravljenost. Če te v jami zgrabi panika, boš ostal tam. Zato je oboje pri tem ključno,« zatrjuje Benko. Hkrati priznava, da se slovenski jamarji spuščajo čedalje globlje v podzemlje, tudi do 1000 metrov, in nadaljuje: »Jamarstvo bi lahko primerjali s tekom: vedno si želiš še dlje in doseči še več. Tekaç, ki enkrat preteče 21 kilometrov, želi naprej na maraton. Jamar, ki je že dosegel globino 600 metrov, ima cilj priti do 800, tudi 1000 metrov globine. Večkrat, ko boš nekaj ponovil, bolj boš vedel, kako se bo tvoje telo na neko situacijo odzvalo. Človeško telo pa je sposobno marsičesa.«

(Prirejeno po: Katja Željan, *Edinstvene v svetu*, GEA, oktober 2019, 36–41, in po: https://sl.wikipedia.org/wiki/Jamski_turizem_v_Sloveniji. Pridobljeno: 13. 12. 2023.)

* polihistor – poznavalec mnogih področij

(1 točka)

4. Poveži podatke iz obeh stolpcev. Na vsako črtico napiši eno ustrezno številko.

___ Marijana	1 prijateljica
___ Klemen	2 mama
___ Blaž	3 reševalec
___ Irena	4 oče
	5 sestra
	6 sin

(1 točka)

5. Kaj prevladuje v izhodiščnem besedilu? Obkroži.

- A Dvogovor.
- B Opisovanje.
- C Označevanje.
- Č Pripovedovanje.

(1 točka)

6. Kako se Irenino mnenje o starših razlikuje od Blaževega? Pojasni v obliki povedi.

(2 točki)

7. Zakaj se zdi Blažu odhod v jamo neumen? Napiši oba razloga. Zakaj se na koncu za odhod vseeno odloči? Odgovori v obliki povedi.

(3 točke)

8. Kaj je Klemna v garaži vznemirilo?

(1 točka)

9. Preberi Klemnove besede Marijani.

»Peljal bi te tudi na dno morja, pa čeprav ne bi znal plavati, saj veš!«

Kaj je želel z njimi povedati? Pojasni s svojimi besedami. Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

- kako se na odhod najstnikov v jamo odzove Klemen in kako Marijana;
- kakšno mnenje ima Marijana o Blažu in kakšnega o Ireni;
- ali se strinjaš z Marijaninim mnenjem o Ireni. Utemelji.

A	B
4	2

[illegible]

_____ Janko Kersnik	1	Življenje
_____ Fran Levstik	2	Povodni mož
_____ Niko Grafenauer	3	Mačkova očeta
	4	Martin Krpan

(1 točka)

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na izhodiščno besedilo *Edinstvene v svetovnem merilu*. Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Ali trditve o izhodiščnem besedilu držijo? Obkroži.

Iz besedila izvemo,

koliko novih jam približno odkrijejo letno v Sloveniji.	DRŽI	NE DRŽI
koliko je znašala prva vstopnina za obisk jame.	DRŽI	NE DRŽI
koliko jamarjev je bilo v Sloveniji leta 2023.	DRŽI	NE DRŽI
kdo je bil prvi znani slovenski jamar.	DRŽI	NE DRŽI

(1 točka)

2. Kateri podatek izvemo iz navedbe vira pod fotografijo? Obkroži.

- A Kako je naslovljena fotografija.
- B Kdo je avtor fotografije.
- C Kje je bila fotografija objavljena.

(1 točka)

3. Poveži podatke iz obeh stolpcev. Na vsako črtico napiši eno ustrezno številko.

___ Škocjanske jame	1 najstarejša slovenska turistična jama
___ Vilenica	2 najstarejša slovenska jamska vpisna knjiga
___ Postojnska jama	3 najstarejša odkrita jama na svetu
	4 danes najbolj obiskana slovenska jama

(1 točka)

4. Zakaj se jama Vilenica tako imenuje?

(1 točka)

LETO	DOGODEK
1633	
	začetek beleženja števila obiskovalcev v dveh jamah
1962	

6. Za Škocjanske jame velja, da so nekaj posebnega. Iz izhodiščnega besedila izpiši dva podatka, ki to potrjujeta.

7. Ali je Janez Vajkard Valvasor predstavil obisk podzemlja kot prijetno doživetje? Obkroži in odgovor utemelji v obliki povedi.

Utemeljitev: _____

8. S katero dejavnostjo Igor Benko primerja jamarstvo? Kaj je skupno obema? Napiši dve skupni značilnosti.

(2 točki)

(1 točka)

Z veseljem si je šla ogledat slovenske jame.

(1 točka)

(1 točka)

Jamarji se zavedajo, kakšne so njihove sposobnosti.

(1 točka)

A Osebkov odvisnik.
B Predmetni odvisnik.
C Načinovni odvisnik.
Č Prilastkov odvisnik.

(1 točka)

14. Povedi združi v eno poved tako, da bo izražena posledica.

Jamarji morajo biti dobro telesno pripravljene. Spust v jamske globine je nevaren.

(2 točki)

15. Preberi poved.

Konec 19. stoletja je bilo v Postojni ustanovljeno prvo jamarsko društvo.

Trpni stavek pretvori v tvornega.

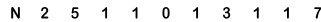
(1 točka)

16. Preberi poved.

Igor Benko je povedal: »Na mojih predavanjih se pogovarjamo o varnosti v jamah.«

Premi govor pretvori v odvisnega.

(2 točki)

L

L

